

Особливості експертного дослідження тютюну для кальяну

Тетяна Заніна

старший науковий співробітник лабораторії економічних, товарознавчих досліджень та досліджень об'єктів інтелектуальної власності, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2476-860X>, e-mail: tanyazan_@ukr.net

Олександра Мануленко

старший науковий співробітник лабораторії економічних, товарознавчих досліджень та досліджень об'єктів інтелектуальної власності, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7954-1261>, e-mail: maleksaa@ukr.net

Розглянуто поняття «тютюн для кальяну», визначено особливості проведення досліджень згідно з характеристиками групи товарів за УКТЗЕД і відповідності маркування об'єктів дослідження стандартам та законодавчим актам.

Ключові слова: тютюнові вироби; тютюн для кальяну; характеристики товарів згідно з УКТЗЕД; підакцизні товари.

Peculiarities of Expert Research on Hookah Tobacco

Tetiana Zanina, Oleksandra Manulenko

The paper delves into the concept of “hookah tobacco”, defines peculiarities of conducting research based on the characteristics of a goods group classified under the UCGFEA and compliance of the labeling of research objects with standards and legislative acts.

Keywords: tobacco products; hookah tobacco; characteristics of goods according to UCGFEA; excisable goods.

На території України тривають заходи з протидії злочинам у сфері обігу тютюнових виробів. Основна мета — припинити нелегальне поширення цих товарів без сплати податків і запобігти правопорушенням.

Останнім часом на дослідження надходить у значній кількості тютюн для кальяну без марок акцизного податку.

Подібні судові експертизи є комплексними: дослідження з визначення складу хімічних речовин, товарознав-

че дослідження й економічне дослідження.

Експертові-товарознавцеві найчастіше ставлять такі питання:

— «До якої групи товарів належать надані на дослідження об'єкти згідно з кодом УКТЗЕД?» [1];

— «Чи відповідає маркування наданих об'єктів вимогам ДСТУ 9128:2021, Закону України “Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних

напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального», п. 226.2 і 226.11 Податкового кодексу України, ст. 12 Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення», ст. 30 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»?» [2—6].

Обіг тютюнових виробів, зокрема тютюну для кальяну, підпадає під дію таких законодавчих документів:

- Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» (далі — Закон № 3817) [3];
- Податковий кодекс України [4];
- Закон України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» (далі — Закон № 2899-IV) [5];
- Закон України «Про захист прав споживачів» [7];
- Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (далі — Закон № 2704-VIII) [6].

У Законі № 2899-IV термін «тютюн для кальяну» уживано в такому значенні: «Тютюн для кальяну — тютюновий виріб, що може вживатися

через кальян. Для цілей цього Закону тютюн для кальяну вважається тютюновим виробом для куріння. Якщо тютюн може бути використаний і для кальяну, і для самокрутки, він вважається тютюном для самокрутки» [5].

Товарознавче дослідження із визначення коду УКТЗЕД проводять на підставі дослідження зі з'ясування складу хімічних речовин.

Дослідження з визначення наявності реквізитів маркування на об'єктах дослідження проводять відповідно до регламентів ДСТУ 8738:2017 «Тютюн для нагрівання. Загальні технічні умови» [8] і названих вище законодавчих документів [1—7].

На підставі проведених досліджень, у відповідь на поставлені питання експерт-товарознавець найчастіше дає таку відповідь:

«Наданим на дослідження об'єктам (тютюн для кальяну) згідно з УКТЗЕД відповідають характеристики товарів групи 24 "Тютюн і промислові заміники тютюну; продукти, з вмістом або без вмісту нікотину, призначені для вдихання без горіння; інші нікотиновмісні продукти, призначені для забезпечення надходження нікотину в тіло людини".

За УКТЗЕД наданим на дослідження зразкам відповідають характеристики товарної підкатегорії 2403 11 00 00:

"Група 24. Тютюн і промислові заміники тютюну; продукти, з вмістом або без вмісту нікотину, призначені для вдихання без горіння; інші нікотиновмісні продукти, призначені

для забезпечення надходження нікотину в тіло людини.

<...>

Інший тютюн промислового виробництва та замітники тютюну промислового виробництва; «гомогенізований» або «відновлений» тютюн; тютюнові екстракти та есенції:

— тютюн для куріння, з вмістом або без вмісту заміників тютюну у будь-якій пропорції:

— тютюн для кальяну, зазначений в примітці 1 до цієї групи”.

Маркування наданих на дослідження об’єктів не відповідає вимогам ДСТУ 8738:2017 «Тютюн для нагрівання. Загальні технічні умови», Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються

в електронних сигаретах, та пального», п. 226.2 та 226.11 Податкового кодексу України, ст. 12 (12-1) Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров’я населення»; ст. 30 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [1—9].

На підставі проведених досліджень, у відповідь на поставлені питання, експерт-економіст складає такий висновок: «У межах компетенції судового експерта-економіста, на підставі висновків товарознавчого дослідження та ст. 215 Податкового кодексу України визначено, що «Тютюн для кальяну» товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД 2403 11 00 00 належить до підакцизних товарів».

Перелік джерел посилання

1. Митний тариф України (Групи 01-49) : дод. до Закону України «Про Митний тариф України» від 19.10.2022 р. № 2697-IX. URL <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2697%D0%B0-20#n612> (дата звернення: 02.04.2025).
2. ДСТУ 9128:2021 Рідини, що використовують в електронних сигаретах. Загальні технічні умови [Чинний від 01.07.2022]. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=96214 (дата звернення: 02.04.2025).
3. Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального : Закон України від 18.06.2024 р. № 3817-IX (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3817-20#n2155> (дата звернення: 02.04.2025).
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 02.04.2025).
5. Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров’я населення : Закон України від 22.09.2005 р. № 2899-IV (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2899-15#n439> (дата звернення: 02.04.2025).
6. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 р. № 2704-VIII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення: 02.04.2025).

7. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення: 02.04.2025).
8. ДСТУ 8738:2017 Тютюн для нагрівання. Загальні технічні умови [Чинний від 01.03.2018]. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=73932 (дата звернення: 02.04.2025).
9. Про затвердження Пояснень до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності : наказ Держмитслужби України від 14.07.2020 р. № 256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0256913-20#Text> (дата звернення: 02.04.2025).